

LA FAL·LÀCIA AMAGADA EN EL REFERÈNDUM D'AUTODETERMINACIÓ

És, el referèndum d'autodeterminació, una pràctica acceptada comunament, com a eina d'accés o no a la independència d'una nació respecte a una altra que la tutela o la domina.

Es podria construir una teoria crítica sobre aquest tema, però ací treballaré amb exemples concrets i l'intel·ligent lector ja farà la feina de generalitzar-los.

Suposem que Espanya, després de tantes pressions seculars, cedeix i convoca per als Països Catalans l'esperat referèndum d'autodeterminació. Si el convoca Espanya, si més no, és heterodeterminada i heterodeterminant la convocatòria, com també els termes de la pregunta, l'àmbit preguntat, les condicions tècniques de la consulta, el moment, les condicions comunicacionals, de seguretat, de presència de coaccions, militars, econòmiques, culturals, religioses, etc. No és pas petit el pes de l'alteritat («hetero-») del procés. Encara hi ha més. Si es tracta en igualtat d'avaluació de resultats els que voten la independència dels PPCC, els que no voten o voten en blanc i els que voten Espanya, també s'incorre en fal·làcia puix es barregen autodeterminació, no determinació i heterodeterminació.

Aquest és un aspecte molt important i difícil de veure quan hom és presoner de la ideologia dominant. A un noi arribat a la majoria d'edat no li consulten els pares si vol o no vol emancipar-se. La consulta electoral no és prèvia a la majoria d'edat. És un dret i un deure quan ja s'és madur (*populus públicus*, dret i deure d'incidir en la vida pública). Ésser madur, emancipat o independent no és cosa de consulta, votació o referèndum sinó viceversa. Gandhi a l'Índia no tolerà cap referèndum d'autodeterminació convocat per Anglaterra, l'imperialisme allí present. Tampoc Patrici Lumumba el tolerà als belgues dominadors del Congo (Zaire), malgrat que la resistència a no votar costà vides humanes als congolesos.

Als PPCC s'autodeterminen només aquells habitants que els volen com a nació lliure i responsable, doncs independent. Aquells habitants que se'n desentenent culpablement, innocentment, enganyats, atrafegats per necessitats de la vida immediata, etc., no es determinen. Compten només a efectes de drets humans no nacionals. Els que voten Espanya, per les raons que siguin, tampoc compten perquè s'heterodeterminen. Volen antidemocràticament que Espanya domini els PPCC. Si volem Espanya ho hem d'autodeterminar des de la independència dels PPCC. Ells volen PPCC amb la condició prèvia de l'existència d'Espanya. Els PPCC des d'Espanya. Heterodeterminació dels PPCC. Infantilisme, provincianisme. Qui no hi és no es pot autodeterminar. La determinació «de baixada» és dependència. En aquest cas, nacionalisme espanyolista.

Dit això, cal dir la mateixa cosa i amb la mateixa contundència als independentistes

«clàssics» de la nació catalana o de qualsevol altra nació. Si es postula la nació directament, s'està imposant la nació al País, a la Regió, a la Comarca, al Municipi, al Barri, a la Llar, a la persona individual. S'aplica un concepte essencialista de la nació catalana, com abans els espanyolistes feien amb la seva nació espanyola, superestructural, teulada d'un espai interior buit d'autodeterminació i, abans, d'existència independent de totes les comunitats humanes més petites que la nació i, en darrer terme, de la persona individual. La nació, en aquest cas la catalana, heterodetermina las comunitats menors incloses en elles.

Els antropòlegs avisen que el terme de nació, aplicable a tots els éssers vivents i el terme ètnia (etos [costum] + genos [nació]), aplicable als éssers humans, en sentit rigorós tant val per a la nació, en el sentit actual sociolingüístic, com per a qualsevol de les comunitats menors esmentades. Una llar de convivència, una comunitat de veïns ja són unes petites nacions i cadascuna en el seu nivell té la seva «essència», la seva identitat, les seves responsabilitat i llibertat sobiranes. I més. Primer les més baixes, amb dret a no participar en les més altes, de baix a dalt, democràticament. Això sí: si les més baixes no volen participar en les més altes –per exemple, un barri no vol participar en la nació– haurà d'atenir-se a les conseqüències. Aquestes comunitats abstencionistes queden excloses en la formació de consens sobre temes que siguin decidibles per comunitats superiors.

El «privilegi» sempre és de les comunitats inferiors, però no d'aquelles comunitats inferiors que es tanquin en llur localisme. L'ideal democràtic és la construcció de tot consentiment de baix a dalt, però qui, d'altra banda, no es corresponsabilitza de tot l'edifici comunitari, no patirà les conseqüències no desitjades de les decisions conjuntes adoptades pels corresponsables, però tampoc podrà beneficiar-se de les favorables. Deia St. Agustí: «Adam és Adam i tot el gènere humà».

Lluís M. Xirinacs i Damians. 31.3.2000